

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแบบแผนการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในจังหวัดนครปฐม” ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเสร็จแล้ว จึงสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษา การพัฒนาแบบแผนการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในจังหวัดนครปฐม ในแต่ละสำนักเรียนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

๕.๑.๑ สรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณ

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัย ได้แจกแบบสอบถามตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ๓๔๔ รูป เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วได้วิเคราะห์ข้อมูลตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน ต่อการพัฒนาแบบแผนการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม มีดังนี้

๑. กลุ่มตัวอย่างของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้บริหาร ครูอาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน ในแต่ละสำนักเรียนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม จำแนกตามสถานภาพปัจจุบัน อายุ วุฒิสึกษาทางธรรม

กลุ่มตัวอย่างของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักเรียน จำนวน ๒๗๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๗๙.๙ มีอายุ ๓๑-๔๐ ปี จำนวน ๑๑๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๗ วุฒิสึกษาทางธรรมได้แก่นักธรรมชั้นเอก จำนวน ๗๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๓

๒. ระดับความคิดเห็นของบุคลากรในสำนักเรียน

ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียนในสำนักเรียนมีความคิดเห็น ต่อการพัฒนาแบบแผนการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม ตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า ผู้บริหาร ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียนในสำนักเรียนมีความคิดเห็น ต่อการพัฒนาแบบแผนการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม อยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ดังต่อไปนี้

๑) ด้านฉันทะ : ความพึงพอใจในงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียนในสำนักเรียน มีความคิดเห็น ต่อการพัฒนาแบบแผนการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม ด้านฉันทะ : ความพึงพอใจในงาน คือ ผู้บริหาร มีความพอใจในการพัฒนาครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาธรรมให้มีทักษะประสบการณ์ ในการเรียนการสอนธรรมที่ทันสมัยในยุคโลกาภิวัตน์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ส่วนข้ออื่นๆ ที่เหลือ ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียนในสำนักเรียน มีความคิดเห็น

อยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลางทุกข้อ

๒) ด้านจริยะ : ความซื่อสัตย์สุจริต ด้านจริยะ : ความซื่อสัตย์สุจริต โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียนในสำนักงาน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม ด้านจริยะ : ความซื่อสัตย์สุจริต คือผู้บริหาร มีความซื่อสัตย์สุจริตในการจัดการเรียนการสอนแผนกธรรมทั้งเชิงรุกและเชิงรับ ด้วยความเพียรพยายามตามนโยบายของแม่กองธรรมสนามหลวง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ส่วนข้ออื่นๆ ที่เหลือ ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียนในสำนักงาน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลางทุกข้อ

๓) ด้านจิตตะ : ความเข้าใจงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียนในสำนักงาน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม ด้านจิตตะ : ความเข้าใจงานอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลางทุกข้อ

๔) ด้านวิมังสา : ไตร่ตรองหาเหตุผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียนในสำนักงาน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม ด้านวิมังสา : ไตร่ตรองหาเหตุผล อยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลางทุกข้อ

ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียนในสำนักงาน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม ตามหลักการจัดการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียนในสำนักงาน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม อยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ดังต่อไปนี้

๑) ด้านการวางแผน (Planning) โดยผลรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียนในสำนักงาน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม ด้านการวางแผน อยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลางทุกข้อ

๒) ด้านการจัดองค์การ (Organizing) โดยผลรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียนในสำนักงาน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม ด้านการจัดองค์การ อยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลางทุกข้อ

๓) ด้านการบริหารบุคคล (Staffing) โดยผลรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียนในสำนักงาน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม ด้านการบริหารบุคคล อยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลางทุกข้อ

๔) ด้านการอำนวยการ (Directing) โดยผลรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียนในสำนักงาน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม ด้านการอำนวยการ อยู่ในระดับเห็นด้วย

ปานกลางทุกข้อ

๕) ด้านการควบคุม (Controlling) โดยผลรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียนในสำนักเรียน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม ด้านการควบคุม อยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลางทุกข้อ

๕.๑.๒ สรุปผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ผู้วิจัย ได้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๒๐ รูป ที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานที่เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรมในแต่ละสำนักเรียนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จแล้ว จึงได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาความ ตามขั้นตอนวัตถุประสงค์ของการวิจัย และผลการวิจัยดังต่อไปนี้

๑. สภาพและปัญหาอุปสรรคการศึกษาพระปริยัติธรรม

สภาพการศึกษาพระปริยัติธรรม คือ ผู้บริหารคณะสงฆ์ไทยได้จัดการเรียนการสอนนักธรรมมาสิ้นระยะเวลาตั้งแต่อดีตกาลจนมาถึงสมัยปัจจุบันนี้ มีการเปลี่ยนแปลงพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีโครงสร้างอย่างต่อเนื่อง ในปัจจุบันนี้ พระสังฆาธิการ เป็นผู้มียุทธศาสตร์สำคัญในการดำเนินการศึกษาตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่บุคลากรของคณะสงฆ์ไทย คือ พระภิกษุ สามเณร และผู้สนใจทั่วไป ได้ศึกษาวิชานักธรรมตามหลักสูตร เป็นการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม เพื่อส่งเสริมแนวทางการสร้างองค์ความรู้ให้แก่บุคลากรผู้สืบทอดอายุพระพุทธศาสนาในอนาคต นอกจากนั้น ปัญหาอุปสรรคในการศึกษาพระปริยัติธรรม มาจากข้อเสียด้านการจัดการปัจจัยที่มีผลกระทบสภาพแวดล้อมภายในสำนักเรียน ไม่ชัดเจน ไม่เหมาะสม และไม่สอดคล้องกับการบริหารบุคคล การบริหารการเงิน การบริหารวัสดุอุปกรณ์ การจัดการ เป็นต้น รวมไปถึงวิถีทัศน์พันธกิจ วัตถุประสงค์ กระบวนการจัดการที่เกี่ยวข้องเป็นต้นไม่มีความชัดเจน ผู้บริหารขาดทักษะและประสบการณ์ ขาดแนวคิดหลักการจัดการทั้งเชิงรุกและเชิงรับ มีการดำเนินการที่หละหลวมในเรื่องกฎระเบียบและวิธีการจัดการเป็นต้น และผลการวิจัยสภาพและปัญหาอุปสรรคการศึกษาพระปริยัติธรรม ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๕.๑ สรุปสภาพและปัญหาอุปสรรคการศึกษาพระปริยัติธรรม

ที่	สรุปเนื้อหาสาระสำคัญๆ
๑	พระสังฆาธิการ มีบทบาทสำคัญในการดำเนินการศึกษาตามพระราชบัญญัติ ตามกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพระปริยัติธรรม เป็นการจัดการศึกษาให้แก่บุคคลที่เข้ามาบรรพชาอุปสมบทให้ได้รับการศึกษาที่ถูกต้อง เป็นแนวทางสร้างบุคลากรคือพระภิกษุ สามเณร ผู้สืบทอดอายุพระพุทธศาสนาในอนาคต
๒	การจัดการศึกษาตามหลักสูตรนักธรรมสนามหลวง จะมีแม่กองธรรมสนามหลวง และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในฐานะเป็นหน่วยงานราชการที่มีหน้าที่สนองงาน และประสานงานให้เป็นอย่างดีด้วยความเรียบร้อย
๓	เวลาปัจจุบันนี้สำนักเรียนมีส่วนสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การ

ที่	สรุปเนื้อหาสาระสำคัญๆ
	ประชาสัมพันธ์แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมให้คณะสงฆ์ดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมให้คณะสงฆ์ดำเนินการประเมินคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
๔	ปัจจุบันนี้ จำนวนพระภิกษุ สามเณร ผู้ศึกษานักธรรม มีจำนวนน้อยลง สำนักเรียนต่างๆ มีจำนวนนักเรียนลดลง
๕	การจัดการศึกษาให้แก่บุคคลที่เข้ามาบรรพชาอุปสมบทให้ได้รับการศึกษาที่ถูกต้อง เป็นแนวทางสร้างบุคลากร คือ พระภิกษุ สามเณร และบุคคลทั่วไป
๖	ระบบการศึกษามีการปรับปรุงพัฒนาการศึกษาให้ทันสมัย ทุกวันนี้ นักเรียนสามารถเลือกเรียนได้หลายทาง
๗	สำนักเรียนจะมีนโยบายรับนักเรียนทุกระดับชั้น คือ ตั้งแต่ชั้นประถมขึ้นตรีจนถึงชั้นมัธยมศึกษา ไม่มีการจำกัดนักเรียน ทุกวันนี้จำนวนนักเรียนไม่แน่นอน และมีแนวโน้มว่าจะมีจำนวนลดลง
๘	ผู้ศึกษานักธรรมในสำนักเรียนมีจำนวนไม่แน่นอน ส่วนพระภิกษุมีจำนวนลดลง
๙	เงินงบประมาณการเรียนการสอนในสำนักเรียนได้รับการสนับสนุนจากเจ้าอาวาส และผู้ให้การอุปถัมภ์ ไม่เพียงพอกับรายจ่าย
๑๐	สำนักเรียนให้การสนับสนุนการเรียนการสอน แต่มีข้อจำกัดหลายอย่าง ต้องประชุมปรึกษาหารือกับคณะผู้บริหารก่อน จึงจะดำเนินการตามขั้นตอนได้
๑๑	สำนักเรียนมีอยู่พร้อม แต่ขาดบุคคลผู้ดูแลรักษาจัดการให้คงทนถาวรอยู่ในสำนักเรียนได้นาน
๑๒	สำนักเรียนจะเป็นผู้กำกับดูแลการทั้งหมด ส่วนคณะครูอาจารย์จะเป็นผู้สนับสนุนการเรียนการสอน แต่ผลงานออกมาไม่ดี คือ นักเรียนสอบได้น้อยมาก

๒. การจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรมตามหลักหลักอธิบาท ๔

ผู้บริหารเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่จะประยุกต์ใช้หลักหลักอธิบาท ๔ เพื่อเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมความสำเร็จในหมู่คณะสงฆ์ เป็นแนวทางการสร้างความสุข ความเจริญ เป็นกระบวนการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลเชิงการบูรณาการด้วยการพิจารณาถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และปัญหาอุปสรรค เพื่อหาแนวทางออกที่ดีและเหมาะสมกับการศึกษาในสถานการณ์ปัจจุบันนี้ ให้มีรูปแบบสอดคล้องตามหลักหลักอธิบาท ๔ ประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตารางที่ ๕.๒ สรุปการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมตามหลักหลักอธิบาท ๔

ที่	สรุปเนื้อหาสาระสำคัญๆ
๑	จุดแข็งด้านฉันทะ คือ สำนักเรียนจะดูแลปัจจัย ๔ ไตรจีวรจะจัดถวายให้ตามโอกาส อาหารบิณฑบาตจะจัดให้ทุกวัน เสนาสนะที่อยู่อาศัยมีพร้อมโดยทางวัดจะจัดให้อยู่ตามกุฏิสงฆ์ ยารักษาโรคก็จัดถวายให้ตามความต้องการหรือถ้ามีการเจ็บไข้ได้ป่วยก็จะพาไปรักษาตัวที่โรงพยาบาลเป็นต้น ส่วนการจัดการเรียนการสอนทางสำนักเรียนจะจัดการให้พร้อมทุกอย่าง

ที่	สรุปเนื้อหาสาระสำคัญๆ
๒	จุดแข็งด้านฉันทะ คือ สำนักเรียนมีการเรียนการสอน ตามกฎเกณฑ์ของสำนักเรียนคือ กำกับดูแลครูอาจารย์ผู้สอนตามลำดับขั้นตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาชั้นตรีจนถึงมัธยมศึกษาชั้นเอก ให้ปฏิบัติงานตรงเวลา กำกับดูแลนักเรียนทุกชั้น ให้เข้าเรียนตามเวลา กำกับดูแลเสนาสนะให้อยู่ในความพร้อมสมบูรณ์เป็นต้น
๓	จุดแข็งด้านฉันทะ ของสำนักเรียน คือ มีอาจารย์ดำเนินการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาชั้นตรี จนถึงมัธยมศึกษาชั้นเอก ต้องการให้พระภิกษุ สามเณรได้รับการศึกษาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น และเป็นกำลังศาสนาในอนาคต
๔	จุดแข็งด้านวิริยะ คือ สำนักเรียนจะมอบหมายให้อาจารย์สอนประจำชั้นเรียนแต่ละชั้นเป็นธุระ ส่งสอนนักเรียนให้ตั้งใจเรียนหนังสือ เคารพครูอาจารย์ เคารพกฎระเบียบ
๕	จุดอ่อนด้านวิริยะ คือ อาจารย์สอนนักเรียนด้วยความเสียสละ พยายามสอนวิชาความรู้ให้แก่ นักเรียนทุกรูป แต่นักเรียนไม่สามารถจะเรียนได้เพราะมีสติปัญญาความสามารถน้อย
๖	จุดอ่อนด้านวิริยะ คือ นักเรียน ไม่สนใจการเรียนการสอน ไม่เอาใจใส่การดูหนังสือ เล่นคอมพิวเตอร์ เล่นอินเทอร์เน็ต เล่นโทรศัพท์มือถือเป็นต้น
๗	จุดอ่อนด้านจิตตะ คือ นักเรียนไม่เอาใจใส่การเรียน จะติดอยู่ในกระแสโลกนิยม เป็นเหตุปัจจัยให้ตัวเองหลงติดอยู่ในความประมาท ทำให้การเรียนเสื่อมคุณภาพลงคือไม่ตั้งใจเรียน
๘	จุดอ่อนด้านจิตตะ คือ นักเรียนจำนวนมากตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาชั้นตรีจนถึงมัธยมศึกษาชั้นเอก ไม่ให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนอย่างจริงจัง แต่นักเรียนให้ความสำคัญกับงานอย่างอื่น
๙	โอกาสด้านจิตตะ คือ สำนักเรียนเอาใจใส่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้รักการศึกษาทุกชั้น ทุกปีการศึกษา เจ้าสำนักเรียนจะให้โอกาสแก่ครูอาจารย์ และนักเรียนทุกรูป ได้ประพฤติปฏิบัติตัวอยู่ในศีลสมาจารวัตรตรงตาม ตั้งอยู่ในขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม
๑๐	โอกาสด้านวิมังสา คือ อาจารย์ที่สอนหนังสือแก่สามเณร และภิกษุทุกรูป ต้องการให้นักเรียนเป็นคนดี มีศีลธรรม เรียนรู้ถึงการรักษาแบบแผนประเพณีชาวพุทธ เพื่อจะได้เป็นทายาทสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาในอนาคต
๑๑	ปัญหาอุปสรรคด้านวิมังสา คือ สำนักเรียนมีวิสัยทัศน์ต้องการให้นักเรียนได้ศึกษา มีพันธกิจคือดำเนินการตามกฎระเบียบ แต่นักเรียนมีจำนวนลดลง ไม่มีปริมาณแน่นอน
๑๒	ปัญหาอุปสรรคด้านวิมังสา คือ สำนักเรียนดำเนินการไปกฎเกณฑ์เท่านั้น ไม่มีการติดตามผลการประเมินผลการเรียนการสอนเป็นต้น

๓. นำเสนอการพัฒนาารูปแบบการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม

ผู้บริหารเป็นผู้มีหน้าที่สำคัญในการส่งเสริมกระบวนการพัฒนาการศึกษาแผนกธรรม เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลแบบบูรณาการเชิงลึกด้วยการพิจารณาถึงการพัฒนาารูปแบบด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการบริหารบุคคล ด้านการอำนวยความสะดวก และด้านการควบคุมเป็นต้น เพื่อนำเสนอแนวทางที่เหมาะสมให้มีความสอดคล้องกับการพัฒนาารูปแบบการจัดการในสำนักเรียน

ผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียนในแต่ละสำนักเรียนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม เป็นผู้ดำเนินการสนับสนุน ส่งเสริมกระบวนการพัฒนาการศึกษา เช่น การวางแผนพัฒนาการเงิน บุคลากร วัสดุ

อุปกรณ์ภายใน กำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจ การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้รับรู้ รับทราบแนวทางการดำเนินการ การขอความอนุเคราะห์ให้รับเป็นเจ้าภาพ การขอความเมตตา อุปถัมภ์ให้การช่วยเหลือในเรื่องการเปิดสำนักเรียน นอกจากนั้น กระบวนการที่สำคัญในการพัฒนารูปแบบการจัดการ คือ การวิเคราะห์สาเหตุที่ส่งผลดีและส่งผลไม่ดีในการจัดการ กำหนดจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และปัญหาอุปสรรค สำนักเรียนต้องกำหนดว่า มีอะไรเป็นเหตุดีให้ต้องดำเนินการ และมีอะไรเป็นผลสะท้อนกลับเป็นต้น เมื่อกล่าวถึงการจัดการนั้น เป็นภาระหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียน การพัฒนารูปแบบการจัดการแต่ละด้านจะมีจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และปัญหาอุปสรรค ที่แตกต่างกันในแต่ละสำนักเรียน รวมถึงสภาพแวดล้อมภายในสำนักเรียน ตลอดจนจนถึงชาวชุมชน หมู่บ้านผู้ให้การสนับสนุนเป็นต้น ผลจากการศึกษาวิจัยในแต่ละสำนักเรียนในพื้นที่ จังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตารางที่ ๕.๓ สรุปนำเสนอการพัฒนารูปแบบการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม

ที่	สรุปเนื้อหาสาระสำคัญๆ
๑	ด้านการวางแผน ควรมีการประชุมปรึกษาหารือกันแล้วก็ขอมติความเห็นชอบในที่ประชุมสงฆ์ กำกับดูแลรักษากฎระเบียบ เสนอแต่งตั้งคณะครู อาจารย์ผู้สอนตามชั้นต่างๆ กำหนดให้ครู อาจารย์ทุกรูปมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแผนการเงินเพื่อนำมาบริหารสำนักเรียน สำนักเรียน ควรมีการประชุมวางแผนวัสดุอุปกรณ์ เช่น โต๊ะ ตู้ เก้าอี้ เป็นต้น ให้คณะครู อาจารย์ทุกรูปมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลร่วมกัน
๒	ด้านการจัดองค์การ ควรมีการแต่งตั้งครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ ดูจากคุณวุฒิ วัยวุฒิ การศึกษา พรรษา ความประพฤติปฏิบัติและความรับผิดชอบงาน และสุดท้ายคือความพร้อมของครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ โครงสร้างคณะผู้บริหาร เจ้าสำนักเรียนจะเป็นผู้พิจารณาให้เลขาจัดการจัดทำ โดยมีการประชุมปรึกษากับคณะครูอาจารย์ก่อนแล้ว จึงสอบถามความเหมาะสมกับคณะครูอาจารย์ เมื่อทุกรูปพร้อมเพรียงกัน กำหนดถึงตำแหน่งหน้าที่การงานแต่ละบุคคล ส่งเสริมปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ให้มีคุณภาพ
๓	ด้านการบริหารบุคคล ควรมีการพิจารณาสรรหาบุคลากร ให้มีหน้าที่ในการดำเนินการเรียนการสอน ให้ทุกคนมีส่วนได้ส่วนเสีย มีส่วนร่วมในการดำเนินการและรับผิดชอบงาน พัฒนาบุคลากรให้มีทักษะและประสบการณ์ กำหนดการฝึกอบรมส่งเสริมความรู้แก่คณะผู้บริหาร ต้องการพัฒนาความรู้ความสามารถให้มีทักษะและประสบการณ์ มีความชำนาญ เข้าใจสภาพสังคมปัจจุบัน มีการเรียนการสอนตรงตามแม่กองธรรมสนามหลวง
๔	ด้านการอำนวยการ ควรมีการสนับสนุนการเรียนการสอนแก่คณะผู้บริหาร คือ อาจารย์และเจ้าหน้าที่ในแต่ละสำนักเรียนให้มีแนวทางพัฒนาความรู้ ความสามารถ มีความชำนาญ เข้าใจงาน ทำงานตามแผนงานให้เกิดประโยชน์ ให้มีการสนับสนุนทุนทรัพย์เพื่อการเรียนการสอน สนับสนุนการปฏิบัติงานกับหน่วยงานอื่น คือการส่งครู อาจารย์ และนักเรียน ที่มีความรู้ ความชำนาญไปช่วยเหลือสังคมจากภายในสำนักเรียน

ที่	สรุปเนื้อหาสาระสำคัญๆ
๕	ด้านการควบคุม กำหนดการเปิดเรียนเมื่อไร อย่างไร ที่ไหน สำหรับวันอบรมนักรธรรมก่อนสอบสนามหลวง ก็ให้เจ้าสำเรียนจะดำเนินการจัดให้มีการอบรมทดสอบภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ การจัดส่งรายชื่อนักเรียนจะต้องดำเนินการให้ถูกต้องตามกำหนดการของแม่กองธรรมสนามหลวง พิจารณาคัดเลือกครูอาจารย์ควบคุมการสอบนักรธรรม และการตรวจข้อสอบ ส่วนวิธีการให้เป็นไปตามขั้นตอนกฎระเบียบของแม่กองธรรม

๕.๒ อภิปรายผล

การศึกษาการพัฒนาารูปแบบการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรมในแต่ละสำนักเรียนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม มีประเด็นในการอภิปรายผลจำแนกเป็นรายด้าน (ตามหลักอิทธิบาท ๔ และตามหลักการจัดการ) ผู้บริหาร ครูอาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียนในสำนักเรียน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละรายด้าน พบว่า ผู้บริหาร ครูอาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียนในสำนักเรียน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม อยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง จึงสรุปการอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

๕.๒.๑ อภิปรายผลตามหลักอิทธิบาท ๔

ผู้วิจัย จะได้อภิปรายความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียนในสำนักเรียน ที่มีความคิดเห็นต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม ตามหลักอิทธิบาท ๔ ประกอบด้วย ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และด้านวิมังสา ดังต่อไปนี้

๑) ด้านฉันทะ : ความพึงพอใจในงาน ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน มีความคิดเห็นโดยผลรวมอยู่ระดับเห็นด้วยปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม ด้านฉันทะ : ความพึงพอใจในงาน ในเรื่องการพัฒนาครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาธรรมให้ มีทักษะประสบการณ์ ในการเรียนการสอนธรรมที่ทันสมัยในยุคโลกาภิวัตน์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ส่วนข้ออื่นๆ ที่เหลือ ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลางทุกข้อ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ริชาร์ด เบคเคิร์ด (Richard Beckhard) นักวิชาการด้านการพัฒนาองค์การที่มีชื่อเสียงมากคนหนึ่งในสหรัฐอเมริกาได้ให้ความหมายการพัฒนาองค์การว่า “ความพยายามในการเปลี่ยนแปลงอย่างมีแผนที่มีมุ่งเปลี่ยนแปลงองค์การทั้งระบบ โดยเริ่มดำเนินการจากผู้บริหารระดับสูงลงมา เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิผล และความเจริญเติบโตให้กับองค์การตามความรู้ที่ได้รับจากพฤติกรรมศาสตร์”^๑

เมื่อผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียน อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน ในแต่ละสำนักเรียนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ได้ทุ่มเทกำลังใจด้วยการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ด้วยความรู้ความสามารถ มีการพัฒนาอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาธรรม ให้มีทักษะและประสบการณ์ ใน

^๑Richard Beckhard, *Organization Development : Strategies and Models*, (Reading Mass : Addisonwesley Publisng Co.1967), p.9.

การเรียนการสอนธรรมที่ทันสมัยในยุคโลกาภิวัตน์ มีการประชุมวางแผนการพัฒนาการจัดการศึกษา แผนกธรรมให้แก่พระภิกษุ สามเณร อย่างเป็นระบบ มีการผลักดันวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียน การสอนธรรมให้เป็นระเบียบและมีคุณภาพ มีการประเมินผลการจัดการศึกษาแผนกธรรมทุกปี การศึกษา เพื่อให้ทราบข้อดีและข้อเสีย จึงเป็นเหตุผลให้ผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียน อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน มีความคิดเห็นด้านฉันทะ : ความพึงพอใจในงาน โดยภาพรวมระดับเห็นด้วย ปานกลาง

๒) ด้านวิริยะ : ความขยันหมั่นเพียร ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน มีความ คิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน มีความขยันหมั่นเพียรการจัดการเรียนการสอนแผนกธรรมทั้งเชิงรุกและเชิง รับ ด้วยความเพียรพยายามตามนโยบายของแม่กองธรรมสนามหลวง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็น ด้วยมาก ส่วนข้ออื่นๆ ที่เหลือ ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยปานกลางทุกข้อ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **วอเรน เบนนิส** (Warren Bennis) ได้ให้ ความหมายของการพัฒนาองค์การว่า “การตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงและเป็นยุทธศาสตร์ของ การศึกษาที่สลับซับซ้อนที่มุ่งใช้เปลี่ยนแปลงความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม ตลอดจนโครงสร้างของ องค์การเพื่อช่วยให้องค์การสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับวิทยาการสมัยใหม่ การตลาด และสิ่งท้าทาย ใหม่ๆ อีกทั้งยังรวมถึงการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ภายในองค์การที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว”^๒ เมื่อผู้บริหาร หรือเจ้าสำนักเรียน อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน ในแต่ละสำนักเรียนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม มี การจัดการเรียนการสอนแผนกธรรมทั้งเชิงรุกและเชิงรับ ด้วยความเพียรพยายามตามนโยบายของแม่ กองธรรมสนามหลวง มีการพัฒนาระบบการศึกษาแผนกธรรมให้มีความยืดหยุ่นตามสภาพสังคม วัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป มีความเพียรพยายามส่งนักเรียนเข้าอบรมธรรมก่อนสอบ และส่งเสริม ทุนการศึกษาธรรมให้นักเรียนตามความรู้ความสามารถ มีการย้าเตือนพระภิกษุสามเณรให้เรียนธรรม ตามกฎเกณฑ์ของวัดอย่างเคร่งครัด ตามนโยบายของมหาเถรสมาคม มีการติดตามผลการเรียนการ สอนแผนกธรรม เพื่อสนับสนุนเรื่องต่างๆ ที่เป็นประโยชน์แก่อาจารย์ และนักเรียน จึงเป็นเหตุผลให้ ผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียน อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน มีความคิดเห็นด้านวิริยะ : ความ ขยันหมั่นเพียร โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง

๓) ด้านจิตตะ : ความเข้าใจงาน ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน มีความ คิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม ด้าน จิตตะ : ความเข้าใจงาน อยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลางทุกข้อ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **ไมเคิล อี แมคกิล** (Michael E. McGill) ได้ชี้ให้เห็นว่า “การพัฒนาองค์การเป็นกระบวนการวางแผนที่มุ่งจะพัฒนา ความสามารถขององค์การ เพื่อให้สามารถที่จะบรรลุและดำรงไว้ซึ่งระดับการปฏิบัติงานที่พอใจที่สุด ซึ่ง สามารถวัดได้ในแง่ของประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความเจริญเติบโตขององค์การ”^๓ และสอดคล้อง

^๒ Warren Bennis, **Organization Development**, (Reading Mass : Addisonwesley Publishing Co.1969), p.2.

^๓ Michael E. McGill, **Organization Development for Operating Managers**, (New York : A Division of American Management Association, 1977), p.3.

กับงานวิจัยของ **กฤษฎา คิตติ** ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ” ผลการวิจัยพบว่า^๔ การสรุปผลและการประเมินผลการจัดการเรียนการสอน มีระดับปฏิบัติการปานกลาง คือ ๑) ตัวบ่งชี้การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญคือ หนึ่ง สภาพแวดล้อมบรรยากาศของการเรียนรู้เป็นต้น สอง ปัจจัยเบื้องต้นของการเรียนรู้ สาม กระบวนการเรียนรู้ และสี่ ผลผลิตของการเรียนรู้ ๒) รูปแบบการประเมินการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญประกอบด้วย หนึ่ง เป้าหมายของการประเมิน สอง สิ่งที่มีประเมิน สาม วิธีการประเมิน และสี่ วิธีการตัดสิน ๓) รูปแบบการประเมินการจัดการเรียนการสอน หนึ่ง ครูมีพัฒนาการของการจัดการเรียนการสอนครั้งที่ ๑ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ สอง โดยภาพรวมครูมีทัศนคติที่ดี ส่วนการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สาม ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียยอมรับว่าการประเมินผลที่มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ทั้งทางด้านการปฏิบัติและด้านงบประมาณ และสี่ ผลการประเมินมีความถูกต้อง

เมื่อผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียน อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน ในแต่ละสำนักเรียนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม มีการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครู อาจารย์ ผู้สอนธรรมตามลำดับชั้น ด้วยการสนับสนุนทุนและรางวัล ทุกปีการศึกษา มีการจัดหาทุนและรางวัลให้แก่พระภิกษุ สามเณร ผู้สอบได้เพื่อส่งเสริมเป็นขวัญและกำลังใจ ได้อธิบายประโยชน์การศึกษาธรรมให้พระภิกษุ สามเณร ทราบข้อดีและข้อเสีย จะได้เกิดจิตศรัทธาในการเรียนการสอน มีการจัดการศึกษาแผนกธรรมแก่พระสงฆ์ เพื่อต้องการให้รู้หลักการ ทราบหลักปริยัติธรรม จะได้ทำหน้าที่สืบทอดอายุพระพุทธศาสนาต่อไป มีเป้าหมายหลักของการศึกษาแผนกธรรม คือ ให้พระสงฆ์รู้หลักการด้านปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ จึงเป็นเหตุผลให้ผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียน อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน มีความคิดเห็นด้านจิตตะ : ความเข้าใจงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง

๔) ด้านวิมังสา : ไตร่ตรองหาเหตุผล ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน มีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม ด้านวิมังสา : ไตร่ตรองเหตุผล อยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลางทุกข้อ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **ดรัก เอฟ ปีเตอร์** (Druck, F. Peter) การบริหารเป็นการทำให้งานสำเร็จด้วยดีแต่ต้องอาศัยผู้อื่นทำ^๕ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **เดลี เดวิสสัน** (Dale Davison) การบริหาร (Management) ที่ได้ยินกันอยู่บ่อยๆ ก็คือการบริหารนั้น คือการทำให้งานต่างๆ ลุล่วงไปโดยอาศัยคนอื่นเป็นผู้กระทำ^๖ สอดคล้องกับแนวคิดของ **พอล อาร์ ลอเรนซ์** (Paul R. Lawrence) ได้แสดงทัศนคติให้เห็นว่า “การพัฒนาองค์การ

^๔กฤษฎา คิตติ, “การพัฒนารูปแบบการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ”, **ปริญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, สาขาวิชาการวัดผลและประเมินผล, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า (๑).

^๕Druck, F. Peter, **Management : Tasks responsibility practice**. (New York : Harper Row, 1974), p.4.

^๖Dale Davison, **Management : Theory and practice**, (New York : Mc Graw-Hill, 1965), p.4.

เป็นความต้องการแสวงหาแนวทางในการเปลี่ยนแปลงองค์การจากสภาพที่เป็นอยู่ไปสู่สภาพที่ได้รับการพัฒนาที่ดีกว่า”^๗ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **นริศว์ ประมมย์** ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการจัดการเรียนการสอนระดับชั้นเรียนมัธยมศึกษา” ผลการวิจัยพบว่า^๘ ผู้บริหาร ครู อาจารย์ และนักเรียน มีการปฏิบัติการอยู่ในระดับปานกลาง คือ ๑) ครูเป็นผู้กำหนดการจัดการเรียนการสอน ตั้งแต่การวางแผนการสอนการดำเนินการสอน และการวัดผลประเมินผล ๒) ครูเป็นผู้กำหนดการจัดการเรียนการสอนเป็นส่วนใหญ่ นักเรียนมีส่วนร่วมในระหว่างดำเนินการทำกิจกรรมการเรียนการสอน ๓) ทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนคือ การวางแผนการสอน ร่วมเสนอความต้องการ ร่วมกันค้นคว้าหาข้อมูล ๔) นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนทุกขั้นตอน ครูเปลี่ยนแปลงบทบาทผู้สอนมาเป็นผู้อำนวยความสะดวกและนักเรียนเปลี่ยนบทบาทมาเป็นผู้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ๕) ครูและนักเรียนมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอน มีส่วนร่วมตัดสินใจร่วมวางแผนร่วมกันกำหนดความต้องการ ร่วมปฏิบัติเปลี่ยนแปลงบทบาทและร่วมประเมินผล

เมื่อผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียน อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน ในแต่ละสำนักเรียนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ได้ตรวจสอบบุคลากรให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้องตามกฎหมายระเบียบการศึกษา พระปรีดีธรรม มีการกำกับดูแลระบบการเงิน การวางแผน การประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องการศึกษาแผนกธรรม มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน ตามแผนการพัฒนาการศึกษาแผนกธรรม มีการตรวจสอบสภาพอาคารของโรงเรียนพระปรีดีธรรม เพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่สมควรจะดำเนินการให้ตามความเหมาะสม มีการติดตามผลและประเมินผลการเรียนการสอนแผนกธรรม ทุกปีการศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลในอนาคต จึงเป็นเหตุผลให้ผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียน อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน มีความคิดเห็นด้านวิมวสา : ไตร่ตรองหาเหตุผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง

๕.๒.๒ อภิปรายผลตามหลักการจัดการ

ผู้วิจัย จะได้อภิปรายความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียนในสำนักเรียน ที่มีความคิดเห็นต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการการศึกษาพระปรีดีธรรม ตามหลักการจัดการ ประกอบด้วย ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการบริหารบุคคล ด้านการอำนวยความสะดวก และการควบคุม จึงสรุปการอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

๑) ด้านการวางแผน ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน มีความคิดเห็นโดยผลรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการการศึกษาพระปรีดีธรรม ด้านการวางแผนอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลางทุกข้อ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **เฟรด ลูธานส์** (Fred Luthens) ได้

^๗ Paul R. Lawrence, **Developing Organization : Diagnosis and Action**, (Reading Mass : Addisonwesley Publisig Co.1969), p.4.

^๘ นริศว์ ประมมย์, “การพัฒนาบทบาทการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการจัดการเรียนการสอนระดับชั้นเรียนมัธยมศึกษา”, **ปริญญาวิทยาสตรดุษฎีบัณฑิต**, สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๘), หน้า (๑).

ระบุถึงผลลัพธ์ที่พึงปรารถนาอันเกิดจากความพยายามในการพัฒนาองค์การว่า “การเพิ่มประสิทธิผลของการแก้ปัญหาและความสามารถในการปรับตัวมุ่งสู่นาคตขององค์การ ส่วนในระดับบุคคลนั้นการพัฒนาองค์การเปิดโอกาสให้สมาชิกเพิ่มความตระหนักรู้ และการเข้ามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เพื่อผสมผสานวัตถุประสงค์ส่วนบุคคลให้สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์การ”^๙ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **บัณฑิต ฉัตรวิโรจน์** ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู” ผลการวิจัยพบว่า^{๑๐} โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คือ ๑) การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน แบบการจัดการความรู้ซึ่งได้รับการประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญที่ระดับมากที่สุด รูปแบบมีลักษณะเด่นคือ การบูรณาการการจัดการความรู้ กระบวนการกลุ่มและเรียนรู้แบบร่วมมือ การเรียนรู้แนวสร้างสรรค์นิยม การนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติ และการประเมินผลตามสภาพจริง ๒) การนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนการสอน แบบการจัดการความรู้ไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาครู จำนวน ๖๐ คน กลุ่มทดสอบ จำนวน ๓๐ คน และกลุ่มควบคุม จำนวน ๓๐ คน กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนและสมรรถนะทางการสอนสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

เมื่อผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียน อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน ในแต่ละสำนักเรียนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม มีการวางแผนการจัดการศึกษาแผนกธรรม ทั้งระยะสั้นและระยะยาว ตามหลักสูตร กฎระเบียบที่เหมาะสมในยุคโลกาภิวัตน์ วางแผนการจัดองค์การบริหารการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ให้มีเป้าหมายที่ชัดเจน วางแผนการบริหารงานบุคคลให้ถูกต้องตามกฎหมายของมหาเถรสมาคม และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องการศึกษาแผนกธรรม วางแผนการอำนวยการโดยมีการแบ่งทีมงานให้กับคณะผู้ทำหน้าที่ในการเรียนการสอนและการสอบวัดผล ตามที่แม่กองธรรมสนามหลวงกำหนด วางแผนหาเงินทุนและรางวัล เพื่อให้แก่อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียนธรรมตามลำดับขั้นเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ จึงเป็นเหตุผลให้ผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียน อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน มีความคิดเห็นด้านการวางแผน โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง

๒) ด้านการจัดองค์การ ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน มีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม ด้านการจัดองค์การ อยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลางทุกข้อ สอดคล้องกับแนวคิดของ **สุนันทา เลาหพันธ์** ได้กล่าวว่า “การพัฒนาองค์การจะต้องมีความรู้ทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลง การออกแบบโครงสร้างองค์การ และเรื่องการแข่งขันผล สำหรับทางด้านทักษะนั้น ที่ปรึกษาจะต้องมีทักษะด้านต่างๆ เช่น การฟัง การมีมนุษยสัมพันธ์ การสร้างความเชื่อถือและความสามารถในการทำงานร่วมกับกลุ่มได้อย่างราบรื่น”^{๑๑} เมื่อผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียน อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และ

^๙Fred Luthens, **Organization Behavior**, (Singapore : McGraw-Hill International Editions, 1995), p.565.

^{๑๐}บัณฑิต ฉัตรวิโรจน์, “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู”, **ปริญาครุศาสตร์ดุขุภักดิ์บัณฑิต**, สาขาวิชาอุดมศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า (๑).

^{๑๑}สุนันทา เลาหพันธ์, **การพัฒนาองค์การ**, (กรุงเทพมหานคร : ซีวีแอลการพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๓๙.

นักเรียน ในแต่ละสำนักเรียนในพื้นที่นครปฐม ได้จัดโครงสร้างการบริหารการศึกษาแผนกธรรมที่เป็นระบบตามประเพณีนิยมที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา มีการแต่งตั้งอาจารย์ประจำชั้นให้มีความพร้อมเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามแผนการเรียนการสอน การสอบวัดผล มีการกำหนดหน้าที่และรายได้แก่ผู้รับผิดชอบทางการจัดการศึกษาแผนกธรรมที่ชัดเจน จัดหาอาจารย์พิเศษภายนอกมาเป็นวิทยากรส่งเสริมความรู้ให้แก่นักเรียนธรรมได้ทราบทักษะและประสบการณ์เชิงลึก องค์การได้กำหนดให้ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน ตั้งอยู่ในกฎระเบียบของโรงเรียนพระปริยัติธรรม จึงเป็นเหตุผลให้ผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียน อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน มีความคิดเห็นด้านการจัดการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง

๓) ด้านการบริหารบุคคล ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน มีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม ด้านการบริหารบุคคลอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลางทุกข้อ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **จิรประภา อัครบวร** ได้กล่าวว่า “การสรรหาและคัดเลือกทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสามารถพิเศษจากภายนอกเข้ามาเป็นสมาชิกใหม่ขององค์การ หรือคัดเลือกทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสามารถพิเศษจากภายในองค์การที่มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการขององค์การแล้วก็ตามก็ไม่ได้หมายความว่า องค์การไม่ต้องพัฒนาบุคลากรอีก เพราะแม้บุคลากรจะผ่านกระบวนการคัดเลือกที่ดีที่สุดมาแล้ว ก็อาจจะยังไม่สามารถปฏิบัติงาน อย่างมีประสิทธิภาพได้เลยในทันที เพราะในความเป็นจริงแล้วไม่มีบุคลากรใดที่ดีที่สุดหรือเหมาะที่สุดสำหรับองค์การโดยไม่ผ่านการขัดเกลา ทำให้องค์การต้องมีกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสามารถพิเศษเหล่านี้ให้มีความเหมาะสมกับ ภารกิจ และ เป้าหมายขององค์การ และยิ่งต้องพัฒนาบุคลากรเพิ่มมากขึ้นเพื่อเป็นกำลังคนสำรองที่สำคัญสำหรับองค์การในอนาคต กระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงไม่ควรเน้นเรื่องการให้ แต่ควรเน้นเรื่องการดึงความสามารถหรือศักยภาพของบุคลากรออกมาโดย ผ่านกิจกรรมการพัฒนา”^{๑๒} เมื่อผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียน อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน ในแต่ละสำนักเรียนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ได้ส่งเสริมอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาธรรม เข้าประชุม อบรม สัมมนา ไปศึกษาดูงานในสถานที่ปฏิบัติงานจริง มีการจัดฝึกอบรม สัมมนาเชิงวิชาการในโรงเรียนพระปริยัติธรรม เพื่อสร้างทีมงานให้เกิดความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานเชิงลึก มีการจัดกิจกรรมเสริมความรู้แก่ อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาธรรม เช่น การปฏิบัติธรรม เทคนิคการสอน และการสอนทางคอมพิวเตอร์เป็นต้น สนับสนุนทุนทรัพย์และพัฒนาอาจารย์ ให้ได้ทำผลงานทางวิชาการตามสติปัญญาความรู้ความสามารถออกไปสู่สังคมยุคโลกาภิวัตน์ วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่เกี่ยวกับบุคลากรทางการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในยุคโลกาภิวัตน์ จึงเป็นเหตุผลให้ผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียน อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน มีความคิดเห็นด้านการบริหารบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง

๔) ด้านการอำนวยการ ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน มีความคิดเห็นโดย

^{๑๒}จิรประภา อัครบวร, **คุณค่าคน คุณค่างาน**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เต๋า ๒๐๐๐, ๒๕๕๒), หน้า ๘๕.

ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม ด้านการอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลางทุกข้อ สอดคล้องกับแนวคิดของ **พยอม วงศ์สารศรี** ได้กล่าวว่า “การบริหารทรัพยากรมนุษย์หมายถึงกระบวนการที่ผู้บริหารใช้ศิลปะและกลยุทธ์ดำเนินการสรรหาคัดเลือกและบรรจุบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเพื่อปฏิบัติงานในองค์กร พร้อมทั้งสนใจการพัฒนาธำรงรักษาให้สมาชิกที่ปฏิบัติงานในองค์กรเพิ่มพูนทั้งความรู้ ความสามารถ รวมทั้งมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีในการทำงานและยังรวมไปถึงการแสวงหา วิธีการที่ทำให้สมาชิกในองค์กรที่ต้องพ้นจากการทำงานด้วยเหตุทุพพลภาพ เกษียณอายุ หรือ เหตุอื่นใดให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข”^{๑๓} เมื่อผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน ในแต่ละสำนักเรียนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ได้ดำเนินงานธุรการ และงานสารบรรณ รวมทั้งจัดทำสถิติงานเข้า-ออก ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมอย่างถูกต้อง ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ตรวจสอบบัญชี กำหนดวันสอบวัดผล ตามกฎระเบียบของโรงเรียนพระปริยัติธรรม จัดทำบัญชีนักเรียน เก็บรักษาเอกสาร และการบำรุงรักษาวัสดุสิ่งของของโรงเรียนพระปริยัติธรรม ติดตามผลและควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณ การศึกษาแผนกธรรม เช่น ค่ายานพาหนะ เครื่องมือสื่อสาร อาคารสถานที่สอบเป็นต้น รวบรวมเก็บรักษาเอกสาร กฎระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม ให้คงอยู่ถาวร จึงเป็นเหตุผลให้ผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียน อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน มีความคิดเห็นด้านการอำนวยความสะดวก โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง

๕) ด้านการควบคุม ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน มีความคิดเห็นโดยภาพรวมระดับเห็นด้วยปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม ด้านการควบคุมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง สอดคล้องกับแนวคิดของ **สุนันทา เลาหพันธ์** ได้กล่าวว่า “องค์การเป็นหน่วยทางสังคมที่ประกอบด้วยมนุษย์หลายๆ คนที่อยู่ร่วมกันเพื่อกระทำการสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน องค์การจึงมีความเคลื่อนไหว มีพฤติกรรมและมีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบไปมาระหว่างกันทั้งภายในและภายนอกองค์การ ความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทางด้านวิทยาการและเทคโนโลยี ความเปลี่ยนแปลงทางค่านิยมและวัฒนธรรมของบุคคลในองค์การส่งผลกระทบต่อการทำงานขององค์การ จึงทำให้องค์การที่ต้องการความเจริญก้าวหน้าและเจริญเติบโตในอนาคต จำเป็นต้องวางแผนเพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงองค์การให้มีประสิทธิภาพ”^{๑๔} สอดคล้องกับแนวคิดของ **ศิริวรรณ เสรีรัตน์** ได้แสดงทัศนะว่า “หน้าที่งานบริหารที่เป็นมาตรฐานการศึกษาที่จะต้องทำหน้าที่โดยผู้บริหารงานจำนวน ๕ ประการคือ การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารบุคคล การอำนวยความสะดวก และการควบคุมเป็นต้น”^{๑๕} สอดคล้องกับแนวคิดของ **พระธรรมโกศาจารย์** (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้ชี้ให้เห็นว่า

^{๑๓}พยอม วงศ์สารศรี, **การบริหารทรัพยากรมนุษย์**, (กรุงเทพมหานคร : คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๕๐), หน้า ๕.

^{๑๔}สุนันทา เลาหพันธ์, **การพัฒนาองค์การ**, (กรุงเทพมหานคร : ซีวีแอลการพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๒๒๑.

^{๑๕}ศิริวรรณ เสรีรัตน์, **ทฤษฎีองค์การ : ฉบับมาตรฐาน**, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสาร, ๒๕๕๓), หน้า ๔๗.

“การศึกษาพุทธวิธีการบริหารโดยใช้หน้าที่ของนักบริหารเป็นกรอบในการพิจารณา มีอยู่ ๕ ประการ คือ การวางแผน การจัดองค์กร การจัดคนเข้าทำงาน การสั่งการ และการควบคุมเป็นต้น”^{๑๖} สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย ไมตรี ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาของพระสงฆ์ในประเทศไทย : กรณีศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม” ผลการวิจัยพบว่า^{๑๗} โดยภาพรวมการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง คือ การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมเป็น การศึกษาที่เน้นการสอบวัดผลความรู้ ระบบการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมปัจจุบันยังมีความ เหมาะสม การศึกษาคณะสงฆ์ยังคงรักษารูปแบบการศึกษาเดิมมาตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน และคณะสงฆ์จะต้องเริ่มคิดตัดสินใจในการปรับปรุงระบบการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม เพื่อให้การศึกษาระบบนี้คงอยู่ และแพร่หลายมากยิ่งขึ้นต่อไป เมื่อผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียน อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน ในแต่ละสำนักเรียนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ควบคุมดูแลครูอาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน ในแต่ละสำนักเรียนให้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎระเบียบของมหาเถรสมาคม ควบคุมงบประมาณส่วนกลาง ทั้งรายรับและรายจ่าย เพื่อส่งจ่ายให้แก่อาจารย์ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง กับการศึกษา ดูแลรักษาอาคารสถานที่ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม ด้วยการบูรณปฏิสังขรณ์ให้มี ความมั่นคงถาวร กำกับดูแลทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียนพระปริยัติธรรม เช่น เอกสาร ประกาศนียบัตร ปริญญาบัตร กฎระเบียบ หนังสือเรียน ตำราศึกษา สื่อการสอน สารสนเทศ คอมพิวเตอร์เป็นต้นให้ดี ควบคุมระบบการเรียนการสอน และการสอบวัดผลให้เป็นไปตามที่แม่กองธรรมสนามหลวงกำหนด จึงเป็นเหตุผลให้ผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียน อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน มีความคิดเห็นด้านการ ควบคุม โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัย สรุปข้อเสนอแนะการพัฒนารูปแบบการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรมในแต่ละ สำนักเรียนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม โดยจำแนกตามสถานภาพปัจจุบัน อายุ วุฒิสึกษาทางธรรม จึงมี ผลสรุปดังต่อไปนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้วิจัย สรุปข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนารูปแบบการจัดการการศึกษาพระปริยัติ ธรรม ตามหลักการจัดการประกอบด้วย ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์กร ด้านการบริหารบุคคล ด้านการอำนวยความสะดวก และด้านการควบคุม ดังต่อไปนี้

๑) ด้านการวางแผน ผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียน ควรจะมีการวางแผนการจัดการศึกษา แผนกธรรม ทั้งระยะสั้นและระยะยาว ตามหลักสูตรที่เหมาะสมกับยุคสมัย มีเป้าหมายชัดเจนตาม กฎระเบียบของสำนักเรียนเป็นต้น

๒) ด้านการจัดองค์กร คือ ผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียน ควรจะได้กำหนดหน้าที่ตาม

^{๑๖}พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), พุทธวิธีการบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๕.

^{๑๗}สมชาย ไมตรี, “การศึกษาของพระสงฆ์ในประเทศไทย : กรณีศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม”, งานวิจัยค้นคว้าอิสระ, (สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๓๙), หน้า ๑๒๖.

โครงสร้างการบริหารให้ครูอาจารย์ บุคลากรเจ้าหน้าที่ และนักเรียน ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้มอบหมาย คือ ตั้งอยู่ในกฎระเบียบของสำนักงาน

๓) ด้านการบริหารบุคคล ผู้บริหารหรือเจ้าสำนักงาน ควรจะส่งเสริมอาจารย์เข้าประชุมอบรม สัมมนาเชิงวิชาการ ไปศึกษาดูงานในสถานที่ปฏิบัติงานจริง มีการจัดฝึกอบรมสัมมนาเชิงวิชาการ และสนับสนุนทุนทรัพย์เป็นต้น

๔) ด้านการอำนวยการ ผู้บริหารหรือเจ้าสำนักงานควรติดตามการปฏิบัติงานภายในสำนักงาน ติดตามงบประมาณ ติดตามวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือสื่อสาร อาคารสถานที่สอบเป็นต้น รวบรวมเก็บรักษาเอกสาร กฎระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในสำนักงาน

๕) ด้านการควบคุม ผู้บริหารหรือเจ้าสำนักงาน ควรจะควบคุมดูแลครูอาจารย์ บุคลากร เจ้าหน้าที่ และนักเรียนในสำนักงานให้อยู่ในกฎระเบียบ กำกับดูแลรักษาเอกสาร ประกาศนียบัตร ปริญญาบัตร กฎระเบียบ หนังสือเรียน ตำราศึกษา สื่อการสอน สารสนเทศ และคอมพิวเตอร์เป็นต้น ตรวจสอบระบบการเรียนการสอน และการสอบวัดผลให้เป็นไปตามที่แม่กองธรรมสนามหลวงกำหนด นอกจากนั้น กำกับดูแลกระบวนการบริหารบุคคล การบริหารการเงิน การบริหารวัสดุอุปกรณ์ และการจัดการเป็นต้น

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ผู้วิจัย สรุปข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม ตามหลักการจัดการประกอบด้วย ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการบริหารบุคคล ด้านการอำนวยการ และด้านการควบคุม ดังต่อไปนี้

๑) ด้านการวางแผน ผู้บริหารหรือเจ้าสำนักงาน อาจารย์ และบุคลากรเจ้าหน้าที่ต้องมีความเห็นตรงกันถึงความพึงพอใจในหน้าที่การงานที่ตนรับผิดชอบ ด้วยการทุ่มเทกำลังใจดำเนินการเรียนการสอนให้ตรงเวลา ตามวิสัยทัศน์ พันธกิจของสำนักงาน มีการเสนอแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาให้มีความชัดเจน ด้านระยะเวลา การปฏิบัติงาน และการจัดกรรมในสำนักงานเป็นต้น

๒) ด้านการจัดองค์การ ผู้บริหารหรือเจ้าสำนักงาน อาจารย์ และบุคลากรเจ้าหน้าที่จะต้องมีความขยันหมั่นเพียรในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ทั้งเชิงรุกและเชิงรับ ตามนโยบาย การพัฒนาระบบการศึกษาให้มีความยืดหยุ่นตามสภาพสังคมวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ควรจะดำเนินการให้สอดคล้องตามรูปแบบโครงสร้างสำนักงานที่ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมา และแผนการศึกษาที่มีเป้าหมาย

๓) ด้านการบริหารบุคคล ผู้บริหารหรือเจ้าสำนักงาน อาจารย์ และบุคลากรเจ้าหน้าที่จะต้องตั้งใจทำงานในสำนักงาน ด้วยความรับผิดชอบ พยายามอธิบายประโยชน์การศึกษาธรรมให้พระภิกษุ สามเณรทราบข้อดีและข้อเสีย สร้างแรงจูงใจให้เกิดจิตศรัทธาในการเรียนการสอน ด้วยการ จัดประชุมสัมมนาในสำนักงาน เชิญไปทัศนศึกษาดูงานที่อื่น มีการจัดฝึกอบรมเชิงวิชาการในสำนักงาน มีการสร้างทีมงานให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะสงฆ์เป็นต้น

๔) ด้านการอำนวยการ ผู้บริหารหรือเจ้าสำนักงาน อาจารย์ และบุคลากรเจ้าหน้าที่จะต้องใช้สติปัญญาไตร่ตรองเหตุผลถึงกระบวนการเรียนการสอนในสำนักงาน ด้วยการกำกับดูแลระบบการเงิน การวางแผน การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการประเมินผลงาน มีการ

ติดตามผลงาน และประเมินผลการเรียนการสอนเป็นต้น

๕) ด้านการควบคุม ผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียน อาจารย์ และบุคลากรเจ้าหน้าที่จะต้องกำกับดูแลการบริหารปัจจัยในสำนักเรียน เช่น การบริหารบุคคล การบริหารการเงิน การบริหารวัสดุ อุปกรณ์ และการจัดการเป็นต้น นอกจากนั้น ยังรวมถึงการติดตามงบประมาณส่วนกลาง ทั้งรายรับ และรายจ่าย ดูแลรักษาอาคารสถานที่ของสำนักเรียน อาจมีการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ สำนักเรียนให้มีความเหมาะสม และมีความมั่นคงถาวรตลอดไป

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมใน จังหวัดนครปฐม” ผู้วิจัย ได้ใช้ประชากร คือ ผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียน ครูอาจารย์ บุคลากร เจ้าหน้าที่ และนักเรียน ในแต่ละสำนักเรียนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ดำเนินการศึกษาวิจัยทั้งเชิง ปริมาณและเชิงคุณภาพ สำหรับข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ถ้าใครสนใจทำการศึกษาวิจัยใน เรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการการเป็นต้น ก็ควรจะทำการศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

๑. ควรจะศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการของสำนักเรียนที่อื่นๆ
๒. ควรจะศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการโรงเรียนที่อื่นๆ
๓. ควรจะทำการศึกษารูปแบบการจัดการภายในวัดในจังหวัดใดจังหวัดหนึ่ง